

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgra Damiana Muszyńskiego

na temat: *Przygotowanie policjantów do reagowania na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”*

1. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w określonej dyscyplinie albo dyscyplinach.

Jednym z kluczowych celów człowieka pierwotnego, prócz zaspokojenia materialnych potrzeb, było unikanie niebezpieczeństw. Wówczas niebezpieczeństwo traktowano jako zdarzenie zagrażające człowiekowi ze strony sił natury, przy czym w warunkach życia zbiorowego zagrożenie pojawiło się także ze strony innych ludzi. Zatem zapewnienie bezpieczeństwa stało się podstawowym zadaniem ówczesnego społeczeństwa. Nie ulega jednak wątpliwości, że zagwarantowanie bezpieczeństwa poszczególnym jednostkom tworzącym grupy społeczne powinno należeć do wyspecjalizowanych podmiotów powołanych w tym celu. Obecnie w Polsce zadania na rzecz ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego realizuje umundurowana i uzbrojona formacja, jaką jest Policja. Do podstawowych zadań Policji należy m.in. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, jak również ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zdaniem Autora dysertacji, „jednym z najtrudniejszych elementów w pracy policjanta jest fakt, że przestępcy zawsze są krok przed Policją. Wynika to z tego, iż to właśnie w rękach przestępców znajdują się takie determinanty, jak inicjatywa, decyzja o profilu ofiar, czasie popełnienia przestępstwa, *modus operandi*, a także miejscu dokonania czynu zabronionego. Nie sposób zatem przewidzieć wszystkich okoliczności towarzyszących tego typu zdarzeniom”. Przykładem takim jest atak aktywnego strzelca/aktywnego zabójcy, który charakteryzuje się nieprzewidywalnością oraz bardzo dużą dynamiką działania. Dla Policji zachowanie takie niesie ze sobą wiele problemów zarówno w aspekcie zapobiegania, definiowania, jak i reagowania w przypadku jego zaistnienia. Szczególny charakter tego rodzaju przestępstwa wymusza na funkcjonariuszach szczególnego przygotowania zarówno w obszarze taktycznym, technicznym, proceduralnym, jak i mentalnym. Jak wynika z analizy dotychczasowego dorobku naukowego w tym obszarze, funkcjonariusze polskiej Policji nie posiadają dostatecznej wiedzy na temat zjawiska aktywnego strzelca i bardzo często termin ten definiują jako człowieka aktywnego, spędzającego, np. weekend na strzelnicy. Zatem za zasadne należy uznać, że podjęty w rozprawie doktorskiej problem z punktu oczekiwań społecznych jest niezwykle istotny, a z naukowego punktu wymagał rozstrzygnięć, co do ustalenia kierunków przygotowania funkcjonariuszy polskiej Policji do reagowania na zdarzenie o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca.

Zwrócić uwagę należy także na doświadczenie zawodowe Autora rozprawy związane z pełnieniem służby w Policji. Wybór tematu rozprawy i sposób jego ujęcia nie

jest zatem przypadkowy.

Praca obejmuje 141 stron, w tym m.in. 112 stron tekstu podstawowego oraz 11 stron bibliografii. Składa się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia. Integralną jej część stanowi wymieniona bibliografia oraz kwestionariusz ankiety i wywiadu.

Proces badawczy to całościowy schemat działań, które podejmuje się w celu rozwiązania postawionego problemu. Stąd też w rozdziale pierwszym *Założenia badawcze* zostało przedstawione uzasadnienie podjęcia prezentowanego przez Doktoranta tematu. Przedstawiono cel badań, problem główny oraz problemy szczegółowe i wstępne hipotezy oraz wskazano na podstawowe metody, techniki i narzędzia badawcze wykorzystane w toku badań. Wymienione założenia metodologiczne zostały poprzedzone opisem sytuacji problemowej. Zaprezentowane w tym rozdziale teoretyczne rozważania wskazują na posiadanie przez Autora podstawowej wiedzy na temat metodologii prowadzenia badań naukowych.

Część merytoryczną pracy rozpoczyna rozdział drugi *Aktywny strzelec"/„aktywny zabójca” w świadomości polskich policjantów*. Teoretyczne rozważania Autor rozpoczyna od przedstawienia aktywnego strzelca/aktywnego zabójcę w ujęciu definicyjnym. Szczególną wartość posiada prezentacja wyników badań, które przyczyniły się do rozwiązania głównego problemu badawczego, pozwalając na udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze, które swym zakresem obejmowały takie obszary, jak: postrzeganie, przez funkcjonariuszy służby prewencyjnej Policji, zjawiska jakim jest aktywny strzelec/aktywny zabójca oraz sposoby przygotowywania funkcjonariuszy służby prewencyjnej Policji do reagowania w sytuacji o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca.

W rozdziale trzecim zatytułowanym *Wybrane ataki „aktywnych strzelców”/aktywnych zabójców” w Polsce i na świecie* (spis treści s. 1) – *Specyfika reagowania funkcjonariuszy Policji na miejscu zdarzenia o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”* (s. 55) została przedstawiona analiza ataków aktywnych strzelców/aktywnych zabójców, do których doszło na terenie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz w Polsce. **Mając na uwadze rozbieżność co do tytułu rozdziału, w trakcie obrony proszę wyjaśnić jak brzmi tytuł rozdziału trzeciego, gdyż inaczej został on sformułowany w spisie treści, a inaczej na s. 55, rozpoczynającej trzeci rozdział.** Badając incydenty Autor określił schematy postępowania sprawców oraz naturalne reakcje ich ofiar, a także działania funkcjonariuszy policji, którzy jako pierwsi podjęli działania. Analiza opisanych ataków aktywnych strzelców/aktywnych zabójców prowadzi do wniosków, iż zdarzenia te posiadają wspólne cechy – bez względu na szerokość geograficzną, narodowość, wiek i płeć sprawców oraz ofiar. Działania zazwyczaj pojawiały się z zaskoczenia i charakteryzowała je bardzo duża agresja oraz bezwzględność, zarówno wobec mężczyzn, kobiet, jak i dzieci. Ataki poprzedzone były niejednokrotnie skrupulatnym planowaniem i przygotowaniem, którego immanentnym elementem było rozpoznanie obiektu przed uderzeniem.

W ostatnim rozdziale, tj. w rozdziale czwartym *Propozycje rozwiązań mogących mieć wpływ na przygotowanie funkcjonariuszy polskiej Policji do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”* Autor dysertacji dokonał diagnozy systemu szkolenia Policji w kontekście zagadnień dotyczących problematyki aktywnego strzelca/aktywnego zabójcy. Zaprezentowano zidentyfikowane problemy w tym zakresie, a następnie przedstawiono rozwiązania, których celem jest przygotowanie funkcjonariuszy Policji do podejmowania skutecznych działań w charakterze pierwszych

reagujących w sytuacji ataku aktywnego strzelca/aktywnego zabójcy. W celu oceny przydatności zaproponowanych przez Autora rozwiązań, poddano je procesowi walidacji przez trzech ekspertów.

W zakończeniu Doktorant podsumował stopień zrealizowania celu badawczego, a także odniósł się do ograniczeń badawczych powstałych w wyniku ogłoszenia na terenie kraju stanu epidemii oraz przedstawił sposób rozwiązania tych ograniczeń. Nidosyt recenzenta budzi brak odniesienia się do głównego problemu badawczego i problemów szczegółowych oraz postawionych w tym kontekście wstępnych hipotez. **Proszę zatem w trakcie obrony o wskazanie, czy postawione hipotezy wstępne są prawdziwe bądź fałszywe oraz przedstawienie wyników badań potwierdzających lub negujących wstępne hipotezy.**

Podsumowując, oceniając ogólną wiedzę teoretyczną mgra Damiana Muszyńskiego, w oparciu o dokonaną analizę literatury stwierdzam, że rozprawa doktorska prezentuje specjalistyczną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Nidosyt recenzenta powoduje natomiast brak odniesienia się do teorii bezpieczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem teorii bezpieczeństwa publicznego oraz brak odniesienia się do organizacji Policji.

2. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora.

W procesie poznania naukowego istotne jest właściwe określenie procedury badawczej. Wymagane jest zatem zidentyfikowanie sytuacji problemowej, przedmiotu badań, celu poznania naukowego oraz postawienie problemów badawczych i, zdaniem wielu metodologów, hipotezy roboczej. W recenzowanej rozprawie Autor do rozstrzygnięcia problemu zastosowała metodę naukową, której główne składniki w dostrzega się w opisie procedury badawczej zawartej w rozdziale pierwszym *Założenia badawcze*.

W procesie badań Doktorant określił cel badań, poprzedzając ich sformułowanie ogólnym przedstawieniem sytuacji problemowej. Doktorant zasadnie uznał, że rozwiązanie głównego problemu badawczego, który został sformułowany w postaci pytania: „W jaki sposób realizować przygotowanie funkcjonariuszy polskiej Policji do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca?” – wymaga rozwiązania problemów szczegółowych, które również zostały określone w formie pytań:

1. Jak funkcjonariusze polskiej Policji postrzegają zjawisko aktywny strzelec/aktywny zabójca?
2. Na czym polega specyfika reagowania funkcjonariuszy polskiej Policji na miejscu zdarzenia o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca?
3. W jaki sposób funkcjonariusze polskiej Policji przygotowywani są do reagowania w sytuacji o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca?
4. Jakie zmiany należy wprowadzić, aby policjanci byli właściwie przygotowani do podejmowania skutecznych działań w charakterze pierwszych reagujących w sytuacji o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca?

Za prawidłowo określoną należy również uznać główną hipotezę badawczą. Jednocześnie hipotezy cząstkowe zostały postawione w oparciu o problemy szczegółowe, zatem nastąpiła korespondencja problemów szczegółowych z hipotezami cząstkowymi.

W trakcie procesu badawczego Autor zastosował zarówno teoretyczne, jak i empiryczne metody badawcze. Teoretyczne metody badawcze posłużyły głównie do przygotowania rozdziałów pierwszego i drugiego, w których kluczową rolę odegrała metoda analizy i krytyki piśmiennictwa, co pozwoliło m.in. na zbadanie specyfiki reagowania funkcjonariuszy Policji w sytuacji ataku aktywnego strzelca/aktywnego. Ważne miejsce zajęła również analiza treści zawartych w programach szkolenia oraz doskonalenia zawodowego policjantów.

Cenny materiał badawczy wniosły do rozprawy wyniki badań z wykorzystaniem empirycznych metod badawczych, m.in. z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego w postaci techniki ankiety oraz techniki wywiadu. Już w pierwszym rozdziale nastąpiła prezentacja wyników badań, które przyczyniły się do rozwiązania głównego problemu badawczego, pozwalając na rozwiązanie dwóch problemów szczegółowych, które zostały sprowadzone do pytań: Jak funkcjonariusze polskiej Policji postrzegają zjawisko aktywny strzelec/aktywny zabójca? Oraz w jaki sposób funkcjonariusze polskiej Policji przygotowywani są do reagowania w sytuacji o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca?

W rozdziale trzecim została przedstawiona analiza ataków aktywnych strzelców/aktywnych zabójców, do których doszło na terenie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz w Polsce. **Proszę zatem w trakcie obrony o wyjaśnienie, który ze szczegółowych problemów badawczych został rozwiązany w oparciu o wyniki badań zaprezentowane w niniejszym rozdziale? Jednocześnie proszę o wskazanie rozdziału dysertacji bądź jego części, który pozwolił na rozwiązanie szczegółowego problemu badawczego określonego w formie pytania: na czym polega specyfika reagowania funkcjonariuszy polskiej Policji na miejscu zdarzenia o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca?**

Na pozytywną ocenę umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgra Damiana Muszyńskiego wpływa struktura oraz wyniki badań naukowych zaprezentowane w rozdziale czwartym dysertacji zatytułowanym *Propozycje rozwiązań mogących mieć wpływ na przygotowanie funkcjonariuszy polskiej Policji do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”*, w szczególności walidacja rozwiązań dedykowanych dla policjantów pierwszych reagujących na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca” w opinii ekspertów.

Pod względem edytorskim Autor opracował wyniki badań poprawnie, przy czym nie ustrzegł się błędów językowych oraz błędów merytorycznych (np. na s. 6, przypis 7: „Zadania Policji, określone w art. 1 ust. 2 Ustawy o Policji z dnia 30 kwietnia 1990 roku”). Ponadto Autor wykazuje się brakiem staranności przy sporządzaniu bibliografii, zwłaszcza wskazując na źródła prawa. Zwrócić również należy na brak aktualności publikatorów aktów prawnych, na które Autor się powołuje.

W ocenie recenzenta Autor rozprawy poprawnie skonstruował warstwę metodologiczną dysertacji, co wykazuje na umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

3. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Za najbardziej wartościowy materiał recenzowanej rozprawy, w kontekście rozwiązania postawionego problemu badawczego, zasadne jest uznać rozdziały: drugi: *Aktywny strzelec"/„aktywny zabójca” w świadomości polskich policjantów* oraz rozdział czwarty: *Propozycje rozwiązań mogących mieć wpływ na przygotowanie funkcjonariuszy polskiej Policji do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec"/„aktywny zabójca”*.

Przedstawione w rozdziale drugim wyniki badań, przeprowadzone przy użyciu metody sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety oraz techniki wywiadu z ekspertami potwierdziły, iż aktywny strzelec/aktywny zabójca, jako egzemplifikacja masowego zabójcy, stanowi obecnie wyzwanie dla reagujących na miejscu zdarzenia policjantów. Niepokojącym jest fakt, iż nie wszyscy funkcjonariusze prawidłowo rozpoznają tego typu przestępstwo, co jednocześnie uniemożliwia lub czyni niezwykle trudnym podjęcie sprawnych działań, zmierzających do powstrzymania sprawcy i ograniczenia liczby ofiar. Należy zatem zgodzić się z Doktorantem, że w tej sytuacji priorytetem powinno być zwiększenie liczby godzin dydaktycznych, w ramach szkolenia zawodowego podstawowego policjantów, poświęconych tematyce aktywnego strzelca/aktywnego zabójcy. Przede wszystkim jednak, jak wynika z przeprowadzonych badań naukowych, szczególnie ważnym wydaje się być potrzeba zorganizowania, w ramach doskonalenia zawodowego centralnego, specjalistycznego kursu dla tzw. pierwszych reagujących funkcjonariuszy, podejmujących działania w obliczu ataku masowego zabójcy jakim jest aktywny strzelec/aktywny zabójca.

W kontekście oceny, czy recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze społecznej na szczególną uwagę zasługuje rozdział czwarty, w którym Autor dysertacji dokonał diagnozy systemu szkolenia Policji w kontekście zagadnień dotyczących problematyki aktywnego strzelca/aktywnego zabójcy. Jak wykazały przeprowadzone badania naukowe, funkcjonariusze polskiej Policji nie są właściwie przygotowani do reagowania na zdarzenie o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca. System szkolenia polskiej Policji zawierający szeroki wachlarz kursów specjalistycznych, w ramach których funkcjonariusze mogą doskonalić umiejętności oraz poszerzać wiedzę zdobytą podczas szkolenia zawodowego podstawowego, zarówno na poziomie kształtowania, jak i doskonalenia umiejętności funkcjonariuszy do reagowania na zdarzenie o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca, wymaga zaś działań naprawczych. Zdaniem Doktoranta konieczne jest zatem opracowanie specjalistycznego kursu dla policjantów pierwszych reagujących na zdarzenie o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca, zbudowanego na fundamentach opartych o zasadę, która stanowi, że każda akcja składa się z trzech podstawowych elementów: podejścia, szturmowania oraz ewakuacji. Mając na uwadze powyższe, Doktorant zaproponował projekt kursu specjalistycznego, opierając go na strukturze kursów istniejących już w polskiej Policji m.in. takich, jak kurs specjalistyczny dla policjantów podejmujących interwencje wobec osób agresywnych i niebezpiecznych czy kurs specjalistyczny dla

policjantów realizujących zatrzymania niebezpiecznych przestępców. Tak przygotowane fundamenty zaproponowanego szkolenia, czynią go przystępnym w procesie wdrażania do systemu szkolnictwa polskiej Policji. W projekcie tym, Autor zawarł także procedury, dotąd nie stosowane w szkoleniu policjantów służby patrolowej, takie, jak schemat podejście szturm – ewakuacja, zasada przedniej szyby oraz schemat S.L.L.S. Zwrócono również uwagę na potrzebę przygotowania policjantów do pełnienia roli edukacyjnej społeczeństwa w zakresie postępowania ofiar aktywnego strzelca/aktywnego zabójcy, co bez wątpienia, jak pisze Doktorant, „przyczyniłoby się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego”. **Proszę zatem w trakcie obrony o wyjaśnienie, co Doktorant rozumie pod pojęciem bezpieczeństwo publiczne oraz wskazanie różnic między bezpieczeństwem publicznym a bezpieczeństwem powszechnym.**

Szczególne znaczenie, z punktu widzenia jakości przeprowadzonych badań, posiada fakt, że w celu uzyskania potwierdzenia przydatności proponowanych rozwiązań, Doktorant poddał je opinii ekspertów, będących doświadczonymi funkcjonariuszami Policji. W efekcie, w ramach przeprowadzonej walidacji, eksperci ocenili propozycje Doktoranta pozytywnie, wykazując ich przydatność nie tylko w kontekście reagowania na zdarzenia o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca, ale również w innych obszarach aktywności funkcjonariuszy Policji służby patrolowej.

Rozprawę doktorską Pana mgra Damiana Muszyńskiego, stanowiącą indywidualny dorobek Autora, w której pomyślnie został rozwiązany złożony problem naukowy, zaliczam do wartościowych opracowań o charakterze teoretyczno – empirycznym. Jednocześnie należy wskazać, że rozprawa z uwagi na charakter rozpatrywanego problemu posiada walor pionierski, wnosząc tym samym nowe elementy w sferze społecznej w zakresie ustalenia kierunków przygotowania funkcjonariuszy polskiej Policji do reagowania na zdarzenia o charakterze aktywny strzelec/aktywny zabójca. Ponadto Doktorant potwierdził znajomość problematyki, stanowiącej przedmiot badań oraz nabył umiejętności samodzielnego redagowania tekstu naukowego. Posiada również umiejętność dostrzegania i formułowania problemów naukowych, ich przyczyn i skutków.

4. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska Pana mgra Damiana Muszyńskiego na temat: *Przygotowanie policjantów do reagowania na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”*

- prezentuje specjalistyczną wiedzę teoretyczną mgra Damiana Muszyńskiego w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie,
- wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgra Damiana Muszyńskiego,
- stanowi oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze społecznej.

Wnoszę zatem o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pana mgra Damiana Muszyńskiego i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Robert Solo